Backstage | 46 | Actualitzat el 17/06/2011 a les 07:00

Pino Piras, un home del país

Â Aquesta Ã©s la versiÃ³ Ã-ntegre de l'article "Un home del paÃ-s" publicat alÂ nÃºmero 22Â de la revista Sons de la MediterrÃ nia.

"Un home del país" és el primer vers d'una cançó de **Pino Piras**, *L'esfractat,* composta el 1980 per celebrar la lluita que les famílies pobres algueresos havien fet, als anys 70, per obtindre una casa estatal. Cançó que, com moltes altres, no ha pogut enregistrar mai en un disc, per falta de mitjans econòmics i per la mort prematura, que el va sorprende al 1989. També és el títol del darrer disc que jo i la **Claudia Crabuzza** havem dedicat a l'obra musical de **Pino**, arranjant i interpretant cançons conegudes i altres d'inèdites d'aquest nostre estimat autor. No va ser una tria casual, tant el títol d'aquest breu escrit com el títol del nostre disc, com segurament no va ser casual el primer vers de la cançó: el protagonista de la història, un pobre que se presenta a un administrador (*fotipopul*) per demanar-li una casa i ne descobreix la descarada corrupció, no té nom, no té empreu ni qualificació, però és un home, i és "un home del *país".* Amb aqueixes dues senzilles paraules l'autor mos ho explica tot, perquè mos deixa entendre que és un germà nostre, un membre de la nostra comunitat, del país nostre, com li diem aquí a l'Alguer.

I així era l'estil de **Pino Piras**, senzill i directe, i així era ell mateix, un home del nostre petit país català de l'Alguer, nascut el 1941 al carrer del Carme, al cor de la ciutat vella, primer de deu fills d'humil família.

Una infància complicada, a causa de la delicada salut, començant amb un difícil part podàlic, una pulmonia al tres mesos i una paràlisi facial als setze anys, no li va treure el caràcter inquiet i irònic que acompanyarà la sua vida i serà bàsic en la producció artística. Totalment autodidacte, el 1956, quan només tenia quinze anys, ja componia cançons i escrivia paròdies, i així va continuar tota la vida, amb determinació extraordinària, passant a través d'experiències dures d'emigració a Itàlia i Alemanya i amb una vida d'obrer, pare de quatre fills, sempre amb problemes de supervivència.

Cantautor, poeta i dramaturg, **Pino Piras** ha pogut publicar sols dos discos, *Cançons de raganal* el 1977 i *En poema, sàtira i cançó* el 1981, ara evidentment introbables. Pel que fa l'activitat teatral, el 1976 va debutar com a autor amb l'obra *País de alegries*, acollida de manera entusiasta tant pel públic com per la crítica, i l'única que va veure publicada, el 1982.

La resta del seu repertori, més de trenta comèdies i farses i quasi cent cançons, va ser publicat posteriorment, gràcies a la disponibilitat de la família, en dos llibres d'edicions locals.

Tot i això, avui **Pino Piras** és considerat l'autor més popular, eclèctic i prolífic de l'Alguer i, com tots els crítics concorden, el més original i genial intèrpret contemporani de l'algueresitat. Això és innegable: tots els algueresos avui coneixen i canten les seves cançons, fins i tot molts ho fan pensant que són tradicionals, i si considerem que pràcticament no se'n troben discos, tot això és encara més increïble. Però potser pròpiament aquí hi ha la clau per entendre aquest fenomen social i la grandesa d'aquest autor: si s'ha pogut aconseguir això, sense muntatges publicitaris i distribució discogràfica, és perquè **Pino Piras** ha sabut interpretar, més que tots, els sentiments del poble, s'és fet ell mateix portaveu del poble sense nom, com un antic contahistòries, però amb l'art de la sàtira i de la ironia. Però no és sols aquí l'extraordinarietat d'aquest autor: els seus textos mos donen la imatge d'un home de gran nivell ètic, que no contrasta absolutament amb la facilitat amb la qual utilitzava expressions lingüístiques populars, que a molts pareixeven vulgars. Al contrari, l'ús del llenguatge popular, el mateix amb què era crescut, el mateix de les històries i dels personatges que racontava, era la conseqüència d'aquest sentit ètic: la necessitat d'expresar en les cançons la veritat del poble, sense filtres, sense cap censura. En aquell moment se posava per això en forta antítesi amb la resta de la cançó algueresa, situant-se però al nivell dels millors cantautors europeus.

Després de la mort, el nostre país ha recordat constantment l'obra i la figura de **Pino Piras**: els cantants algueresos han versionat les sues cançons, les companyies teatrals han representat espectacles inspirats en els seus textos, el 2007 se li va dedicar una plaça al costat de la muralla i el 2008 es va instituir el Premi Pino Piras de cançó. En fi, jo mateix he coordinat el projecte de recuperació de tot el material sonor, registracions de proves i cançons inèdites que havia deixat en més de setanta cintes: ara tot aquest material està guardat en format digital i a disposició de la història.

He tengut la sort de veure **Pino** cantar en plaça i als festivals, d'acompanyar-lo en qualqui concerts, de cantar amb ell al seu bar Folklore, de participar a l'hivern del 1977, com a músic, a les proves i representació de la comèdia *País de alegries*: així n'he pogut conèixer la presència d'esperit, la capacitat d'improvisació, la sàtira impietosa contra els polítics de torn, la força i la intel·ligència amb què dirigiva els actors agafats del carrer, que pràcticament recitaven per si mateixos, en una atmosfera totalment surrealista i felliniana.

El 30 de maig de 1989, passant casualment davant la catedral de l'Alguer, he vist que eixiva un enterrament, la gent aplaudia fort i la banda municipal sonava. He demanat: qui és mort? Me diuen: **Pino Piras**. No sabiva ni manco que estava malalt. Me sóc posat a plorar amb tots els altres.

Per a saber-ne de més:
Raffaele Sari Bozzolo, *Il teatro di Pino Piras.* Edicions del Sol. L'Alguer, 1996.

Raffaele Sari Bozzolo, *Il canzoniere di Pino Piras*. Edicions Nemapress. L'Alguer, 2007.
Claudia Crabuzza i Claudio Sanna, Un home del país (CD-DVD). Edicions Studio Al. L'Alguer, 2010.
www.pinopiras.it

L'Alguer, 7 d'abril del 2011